

Отримано: 06.03.2015 р.

Прорецензовано: 13.03.2015 р.

Прийнято до друку: 30.04.2015 р.

Єгорова С. В. Страхові інвестиції: функції та види / С. В. Єгорова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Випуск 28. – С. 97–100.

JEL-класифікація: N2

Єгорова Софія Вячеславівна,

аспірант кафедри банківського і страхового бізнесу Львівський національний університет імені Івана Франка

СТРАХОВІ ІНВЕСТИЦІЇ: ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ

У статті розглянуто підходи вчених до трактування сутності інвестицій. На основі проведеного аналізу запропоновано визначення страхових інвестицій, що розширює категоріально-понятійний апарат страхової науки. Запропоновано класифікацію страхових інвестицій за об'єктами вкладень, терміном здійснення, участю в інвестиційному процесі, ступенем ризику, метою вкладення.

Ключові слова: страхові інвестиції, інвестиційна діяльність, страхові резерви, страхова компанія.

Егорова Софья Вячеславовна,

аспірант кафедры банковского и страхового бизнеса Львовский национальный университет имени Ивана Франка

СТРАХОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФУНКЦИИ И ВИДЫ

В статье рассмотрены подходы ученых к трактовке сущности инвестиций. На основе проведенного анализа предложено определение страховых инвестиций, расширяет категориально-понятийный аппарат страховой науки. Предложена классификация страховых инвестиций за объектами вложений, сроком осуществления, участием в инвестиционном процессе, степенью риска, целью вложения.

Ключевые слова: страховые инвестиции, инвестиционная деятельность, страховые резервы, страховая компания.

Sofiya Yehorova,

postgraduate student of Department of banking and insurance business Lviv national University of Ivan Franko

INSURANCE INVESTMENT: FUNCTIONS AND TYPES

The article considers different approaches of scientists to the interpretation of the essence of the investment. On the basis of analysis of the proposed definition of insurance investment that will expand the conceptual framework of the insurance science. Developed a classification of insurance investments for investment opportunities, the term implementation, participation in the investment process, risk, investment purpose.

Keywords: insurance investments, investment activities, insurance reserves, insurance company.

Постановка проблеми. Діяльність страхових компаній в умовах ринкової економіки все більше орієнтована на отримання прибутку. Основним джерелом доходу для страховика є інвестиційна діяльність, яка передбачає використання грошових коштів страхового фонду в підприємницьких цілях. Наявність страхових інвестицій є важливим критерієм розвитку будь-якої страхової компанії. Без інвестицій неможливо досягти макроекономічної стабілізації та здійснити соціально-орієнтовані перетворення в державі. Саме з метою ефективного управління страховими інвестиціями актуальності набуває питання дослідження їх видів і функцій, що в підсумку сприятиме розвитку страхової інвестиційної діяльності загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження сутності інвестицій зробили такі провідні науковці, як А. В. Василенко, О. Д. Вовчак, М. П. Денисенко, І. Ю. Матюшенко, С. В. Мочерний, Н. В. Приказюк, Т. В. Яворська та інші. Однак, у літературі мало розкриті питання щодо сутності страхових інвестицій та особливостей управління ними. Тому в сучасних ринкових умовах продовження досліджень у цьому напрямі не втрачає своєї доцільності.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є систематизація наукових підходів до трактування сутності страхових інвестицій, а також комплексне вивчення видів і функцій, які вони виконують.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції є важливим чинником розвитку ринкової економіки, за рахунок яких суб'єкти господарювання покращують свій виробничий потенціал і посилюють конкурентні позиції на ринку. Важливим теоретико-методологічним аспектом є визначення сутності інвестицій, що дає змогу знайти відповідь на питання про стан, значення, шляхи розвитку і підвищення ефективності інвестиційних процесів у суспільстві.

Поняття «інвестиції» є надто всебічним, саме через що вчені і не можуть дати йому єдине і вичерпне пояснення. У різних сферах практичної діяльності тлумачення цього терміну має свої характерні особливості.

Термін «інвестиції» першочергово ототожнюється з латинським «investire», що означає «вкладати», або з англійським «investments», що означає «капітальні вкладення» [2, с. 17].

Відомий український учений С. В. Мочерний пояснює інвестиції як довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку [4, с. 13]. Слід зауважити, що інвестиції можуть здійснюватися не лише у довготермінових часових проміжках, але і можуть носити короткотерміновий характер, тому таке пояснення інвестицій не є цілком розгорнутим.

Із погляду М. П. Денисенка, інвестиції – це те, що відкладається на завтра. Одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді (вони відкладаються на збільшення запасів), іншу – ресурси, які направляються на розширення виробництва [3, с. 7].

Український науковець Н. В. Приказюк пропонує таке визначення інвестицій: «Інвестиції – це кошти, цінні папери, рухоме та нерухоме майно, майнові права, інтелектуальні цінності та інші цінності, що вкладаються в різні об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку чи досягнення інших визначених цільових установок» [6, с. 6].

На думку автора І. Ю. Матюшенко інвестиції слід розглядати як вкладення капіталу у будь-якій формі в ту чи іншу справу для подальшого його збільшення або збереження [5, с. 9].

Взагалі, у сучасній зарубіжній літературі термін «інвестування» трактується здебільшого як придбання цінних паперів. Таке визначення відображає існування інвестицій лише у грошовій формі.

Що стосується сучасної вітчизняної практики, то тут термін «інвестиції» часто ідентифікується з терміном «капітальні вкладення». Інвестиції в цьому разі розглядаються як вкладення у відтворення основних засобів. Водночас інвестиції можуть бути спрямовані на поповнення обігових коштів, придбання нематеріальних активів (патентів, ліцензій, ноу-хау). Тому таке порівняння є дещо недоречним, оскільки відбувається втрата економічного змісту інвестицій.

Отже, проаналізувавши усі вищенаведені визначення можна зауважити, що вони мають багато спільного: скрізь йдеться про вкладення капіталу з метою отримання прибутку в майбутньому. Суттєвою відмінністю у цих трактуваннях є те, що не всі автори звертають увагу на пріоритетність також досягнення в ході інвестування соціального чи будь-якого іншого не економічного ефекту.

Різноманіття підходів до визначення інвестицій багато в чому зумовлене різними формами й об'єктами інвестування. Проте на основі детального їх аналізу, ми пропонуємо розглядати інвестиції як усі види вкладень у підприємницьку та інші види діяльності, з метою отримання прибутку чи досягнення соціальних або інших економічних цілей у майбутньому.

Що стосується страхових інвестицій, то варто зауважити, що вони мають багато спільних рис з інвестиціями взагалі, проте характеризуються своїми особливостями.

На нашу думку, страхові інвестиції – це сукупність коштів, які є тимчасово вільними і використовуються страховою компанією для вкладень у різні галузі економіки з метою отримання інвестиційного доходу чи іншого бажаного ефекту.

Для страхових компаній інвестиційна діяльність є важливим напрямом їх господарсько-фінансової діяльності і часто дозволяє покривати збитковість від страхової діяльності. До того ж, усі страхові компанії розуміють, що у сучасних умовах відсутність вдалих інвестиційних проектів призводить до втрати конкурентних позицій на ринку.

Страхові інвестиції мають досить багато різновидів і характеристик. Зокрема, найбільш відомим є розподіл страхових інвестицій за об'єктами вкладень капіталу на реальні та фінансові. Реальні інвестиції – це інвестиції в будь-який тип матеріальних активів (земля, обладнання, заводи тощо). Фінансові інвестиції представлені інвестиціями у цінні папери [1, с. 13].

Особливістю інвестиційної діяльності страхових компаній є те, що саме фінансові інвестиції є основним видом їх вкладень. В Україні страхові компанії надають перевагу фінансовим інвестиціям тому, що отримання інвестиційного доходу за ними можливе в значно коротші терміни у порівнянні із вкладенням коштів у реальні об'єкти, не зважаючи на підвищений рівень ризику. Водночас, реальні інвестиції в більшій мірі захищені від впливу інфляційних чинників.

Реальні страхові інвестиції передбачають:

- вкладення капіталу у власну діяльність;
- вкладення в інші види діяльності;
- створення підприємств;
- надання кредитів страховими компаніями життя.

Фінансові страхові інвестиції включають [7, с. 130]:

- інвестиції у банківські депозити;
- інвестиції у цінні папери;
- інвестиції у статутні капітали.

Сукупність реальних і фінансових інвестицій формує страховий інвестиційний портфель, який має не лише максимізувати дохідність і мінімізувати ризики, а й забезпечувати повернення вкладень.

За терміном здійснення страхові інвестиції поділяють на коротко-термінові (до 1 року) та довготермінові (більше 1 року). У страховій компанії структура інвестицій головним чином визначається її спеціалізацією. В страхових компаніях життя переважають довготермінові інвестиції, а в ризикових компаніях – короткотермінові. Це пояснюється тим, що термін інвестування залежить від тривалості договору страхування. А в свою чергу договори страхування життя значно триваліші від договорів ризикових видів страхування.

За характером відношення до страхової компанії інвестиції можуть здійснюватися у власну діяльність та в активи інших підприємств. Страхові інвестиції у власну діяльність передбачають вкладення грошових коштів у свої основні засоби, розробку та маркетингове дослідження нових страхових послуг тощо. Інвестиції в діяльність інших суб'єктів господарювання – це вкладення капіталу в цінні папери, що емітуються фінансовими установами, державою тощо.

Страхові інвестиції за участю в інвестиційному процесі поділяють на прямі та непрямі. Прямі інвестиції пов'язані з безпосередньою участю інвестора у виборі об'єктів інвестування. Непрямі інвестиції здійснюються за участю фінансових посередників: комерційних банків, інвестиційних фондів тощо. У разі прямого інвестування інвестор отримує весь прибуток від вкладень, але існує ризик втрати капіталу і доходу в разі помилки у виборі об'єкта інвестування. При непрямому інвестуванні ситуація зворотна: зменшується ймовірність ризику, і має місце необхідність сплачувати комісійні за послуги інвестиційним посередникам. Страхова компанія, будучи інституційним інвестором для своїх клієнтів, може здійснювати як прямі інвестиції, самостійно реалізуючи інвестиційну стратегію, так і передавати частину інвестиційних ресурсів у довірче управління [1, с. 14].

За ступенем ризику страхові інвестиції бувають двох видів: ризикові та безризикові. Безризиковими можна вважати вкладення у короткострокові державні облігації. Ризикові інвестиції мають певний ступінь небезпеки, який залежить від ряду таких чинників: об'єкт вкладення, термін інвестування, масштаб проекту тощо.

Залежно від джерел формування інвестиційних ресурсів страхової компанії інвестиції можуть здійснюватися за рахунок коштів страхових резервів і за рахунок інших джерел (власні кошти, позиковий капітал тощо). Кошти, що інвестуються шляхом використання страхових резервів є об'єктом державного нагляду та повинні відповідати певним принципам розміщення капіталу.

За метою вкладень страхові інвестиції бувають одноцільового та багатocільового призначення. Наприклад, у деяких випадках страхова компанія може ставити перед собою не тільки пріоритетну ціль отримання прибутку, а й паралельно досягнення певного соціального ефекту, що може підвищити її рейтинг або мати якесь приховане пояснення.

Для кращого розуміння суті страхових інвестицій необхідно розглянути їх функціональну роль. Отже, страхові інвестиції [7, с. 131]:

- сприяють структурним перетворенням в економіці країни та є рушієм економічного зростання;
- мобілізують капітали та фінансують економіку країни;
- забезпечують перерозподіл грошових коштів від одних інвесторів до інших;
- розвивають конкуренцію як між суб'єктами страхового підприємництва, так і між підприємствами, що мають потребу в інвестиціях;
- формують джерело одержання прибутку і забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній.

Незважаючи на важливість інвестиційної діяльності страхових компаній, вона на цей момент є другорядною та лише доповнюючою до страхової. Інвестиційна діяльність звичайно сприяє збільшенню власних коштів і коштів страхових резервів, але потребує активізації і удосконалення. На інвестиційну активність страховика істотний вплив роблять розміри і структура страхового портфеля, величина сформованих резервів і терміни управління ними.

Висновки. Отже, проаналізувавши сутність поняття «страхові інвестиції» можна зауважити, що вони мають як багато спільного з категорією «інвестиції» взагалі, так й характерні особливості. Зокрема, по-перше, залежать від дії договору страхування – компанії страхування життя мають можливість інвестувати кошти на тривалий період часу, а отриманий інвестиційний дохід є умовою договору страхування життя. Використовуючи власні методологічні підходи, виділено різні види страхових інвестицій (реальні та фінансові, короткотермінові, довготермінові, прямі та непрямі, ризикові та безризикові). Розкриті функції страхових інвестицій сприяють цілісному розумінні їх функціональній ролі для економіки країни та страхового ринку. Подальші дослідження мають спрямовуватися на з'ясування сутності страхової інвестиційної діяльності, її особливостей прояву в Україні та світі.

Література:

1. Василенко А. В. Інвестиційна стратегія страхових компаній : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. В. Василенко. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 200 с.
2. Вовчак О. Д. Інвестування: навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – Львів : Новий Світ. – 2000, 2007. – 544 с.
3. Денисенко М. П. Основи інвестиційної діяльності / М. П. Денисенко. – К. : Алерта, 2001. – 338 с.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2000. – 864 с.
5. Матюшенко І. Ю. Інвестування : навч. посіб. / І. Ю. Матюшенко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 396 с.
6. Приказюк Н. В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08. 00. 08 «Гроші, фінанси і кредит» / Н. В. Приказюк. – Київ, 2007. – 18 с.
7. Яворська Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні : монографія / Т. В. Яворська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 420 с.